

Ioachim Crăciun despre Ioan Bianu: confesiuni radiofonice

Monica Ghiță (Stoica)¹

¹ *Drd., Facultatea de Litere, Universitatea din București, e-mail monicastoica74@yahoo.com*

Ioachim Crăciun despre Ioan Bianu: confesiuni radiofonice

RO Societatea Română de Radiodifuziune deține în arhivele sale un tezaur scris și sonor al intervențiilor radiofonice susținute, de-a lungul timpului, de mari voci ale culturii, științei și educației românești. O mostră de cultură prezentată ascultătorilor români o reprezintă și conferințele pe teme istorico-literare ale bibliologului Ioachim Crăciun, în perioada 1940-1943. Lucrarea de față identifică toate conferințele autorului, dar se concentrează pe analiza documentară a ultimei conferințe dedicate creatorului școlii românești de bibliografie și biblioteconomie, Ioan Bianu.

Cuvinte-cheie: bibliologi; bibliografi; bibliotecari; Ioachim Crăciun; Ioan Bianu; conferințe radiofonice; Societatea Română de Radiodifuziune

Ioachim Crăciun about Ioan Bianu: radio confessions

EN The Romanian Radio Broadcasting Company has in its archives a written and audio thesaurus of the radio speeches held throughout the time by many voices of the Romanian culture, science and education. The historical-literary theme conferences of the bibliologist Ioachim Crăciun held between 1940 and 1943 represent a sample of culture presented to its Romanian listeners. The paper identifies all the author's conferences, but is focused mainly on the documentary analysis of the last conference dedicated to the creator of the Romanian school of bibliography and librarianship, Ioan Bianu.

Keywords: bibliologists; bibliographers; librarians; Ioachim Crăciun; Ioan Bianu; radio conferences; Romanian Radio Broadcasting Company

Ioachim Crăciun à propos de Ioan Bianu: confessions radiophoniques

FR La Société Roumaine de Radiodiffusion possède dans ses archives un trésor écrit et sonore d'interventions radiophoniques soutenues, au fil du temps, par de grandes voix de la culture, de la science et de l'éducation roumaine. Un échantillon de culture présenté aux auditeurs roumains est également représenté par les conférences sur des thèmes historico-littéraires du bibliologue Ioachim Crăciun, soutenues entre 1940 et 1943. Cet article recense toutes les conférences de l'auteur, mais se concentre sur l'analyse documentaire de la dernière conférence consacrée au créateur de l'école roumaine de bibliographie et de bibliothéconomie, Ioan Bianu.

Mots-clés: bibliologues; bibliographes; bibliothécaires; Ioachim Crăciun; Ioan Bianu; conférences radio; Société Roumaine de Radiodiffusion

RESTITUIRI

1. Ioachim Crăciun - scurtă biografie

Creator al școlii bibliografice din Cluj, Ioachim Crăciun (1) face parte din prima generație de studenți transilvăneni cu studii la București după Marea Unire din 1918. Despre Ioachim Crăciun se poate spune că a fost un privilegiat al destinului. I-a avut profesori pe istoricul Nicolae Iorga, pe istoricul și arheologul Vasile Pârvan și pe istoricul Dimitrie Onciul, iar în perioada studenției, la București, a fost angajat ca ajutor de bibliotecar la Biblioteca Academiei Române, lucrând sub directa îndrumare a lui Ioan Bianu (2) și Alexandru [Al.] Sadi-Ionescu (3).

Format ca intelectual alături de mari nume ale istorie, arheologiei și bibliologiei românești, Ioachim Crăciun aprofundează, după 1926, cunoștințele în domeniul științelor umaniste și se specializează la Universitatea Sorbona din Paris în istorie medievală și istoriografie. După specializările dobândite în Franța, a ajuns în Belgia, la Institutul Internațional de Bibliografie din Bruxelles „unde a studiat organizarea și modul de funcționare a prestigioaselor biblioteci europene din Berlin, Viena, Leipzig, Berna, Milano, Veneția, Praga” (4). De numele lui Ioachim Crăciun se leagă multe volume dedicate studiului cărții, în special bibliografiei românești și bibliologiei ca știință nouă a epocii sale.

2. Ioachim Crăciun - conferențiar la radio

O latură mai puțin cunoscută a lui Ioachim Crăciun este aceea de conferențiar la postul public de radio din România. În perioada 1940-1943, a susținut 5 conferințe radiofonice pe teme istorico-literare: *La împlinirea unui an de la moartea Patriarhului Miron Cristea* (1940), *Clasele sociale în Transilvania* (1942), *Poetul George Tutoveanu, sub aspectul etnic* (1943), *Cartea românească din ciclul Inițiative transilvane în trecutul românesc* (1943) și *Ioan Bianu din ciclul Mari iubitori de cărți* (1943).

3. Ioachim Crăciun despre Ioan Bianu

Ultima dintre conferințele enumerate atrage atenția prin bogăția de informații despre Ioan Bianu, unul dintre cei mai mari bibliologi români, căruia i se datorează modernizarea Bibliotecii Academiei Române prin organizare și îmbogățirea patrimoniului acesteia.

Încadrată în ciclul *Mari iubitori de cărți*, conferința dedicată lui Ioan Bianu a fost ținută, conform datelor din arhiva radioului, în cadrul emisiunii *Universitatea Radio*, în ziua de joi, 15 iulie 1943, ora 20:40 (vezi Figura 1).

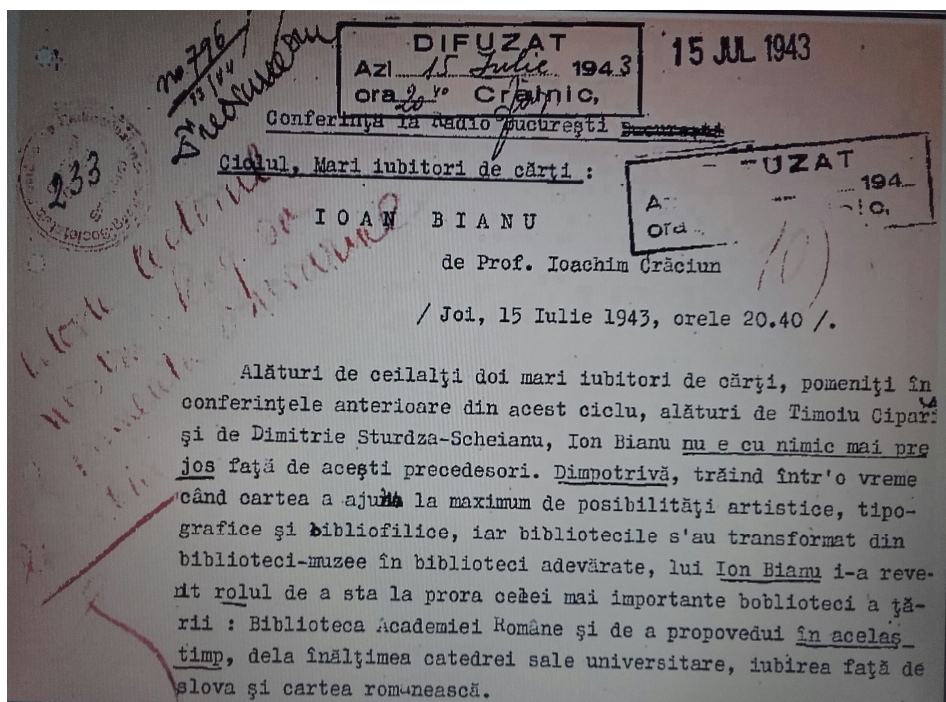

Figura 1. Conferința radiofonică *Ioan Bianu*, autor Ioachim Crăciun.
Fragment din textul primei pagini. (Sursa: Arhiva SRR)

Ioan Bianu, fiul de țaran din „Făgetul Transilvaniei” este descris de Ioachim Crăciun drept un mare cărturar, un om cu neprețuită dragoste pentru carte, fiind situat alături de predecesori săi, marii oameni de cultură români Timotei Cipariu (5) și Dimitrie Sturdza-Scheianu (6). Conferința este cu atât mai interesantă, cu cât însuși Ioachim Crăciun a mărturisit la microfon că i-a fost colaborator la Biblioteca Academiei Române, prin urmare a avut prilejul nu numai să lucreze alături de Bianu, ci să-l și cunoască.

În cele ce urmează, voi arăta că acest fapt a fost evidențiat prin multitudinea de informații furnizate în cadrul conferinței, atent structurată, de la anii de început ai formării intelectuale până la desăvârșirea profesională a lui Ioan Bianu. În analiza documentului radiofonic voi urmări câteva repere ale acestei structuri:

- Ioan Bianu - de la Blaj la București;
- Ioan Bianu - călătorii de studii în străinătate;
- Ioan Bianu - bibliolog, bibliograf și bibliotecar.

3.1 Ioan Bianu - de la Blaj la București

În expunerea traseului parcurs de Ioan Bianu de la Blaj la București, Ioachim Crăciun se folosește de un citat dintr-un număr al *Revistei Arhivelor* din 1929 în care Ioan Bianu mărturisea următoarele: „Venisem de la Blaj în București, în 1876, cu singura avere *Testimonium Maturitatis* (7). [August Treboniu] Laurian (8) - marele dascăl - era decanul Facultății de Litere, în care voiam să mă înscriu. Văzând *Testimoniul* numai cu „eminențe” și scris latinește, m-a primit cu deosebită bunăvoință. Fiind de curând numit și directorul Bibliotecii Centrale de la Universitate, mi-a dat suplینirea unui post de custode al cărui titular era absent. Acolo am cunoscut întâi o bibliotecă mai mare decât ce văzusem la Blaj, cu un serviciu pentru cititori și cu oarecare cataloage; acolo am văzut întâi manuscrise vechi românești; acolo l-am cunoscut pe luminosul [Bogdan Petriceicu] Hasdeu ale cărui cursuri de seară le urmam cu evlavie; acolo m-a cunoscut Alexandru Odobescu, care, în curând, la 1879, m-a recomandat la Societatea Academică, Academia Română de mai târziu, pentru singura funcție existentă de scriitor-arhivar-bibliotecar” (9).

Din acest citat se poate constata că venirea lui Ioan Bianu de la Blaj la București a fost marcată de întâlnirea cu nume mari ale filologiei românești, care, peste ani, și-au pus amprenta asupra devenirii sale profesionale.

De asemenea, un element important în textul conferinței este și informația transmisă ascultătorilor despre momentul sosirii lui Ioan Bianu la Biblioteca Academiei. Aceasta, înainte să fie reformată și organizată de Bianu ca o mare bibliotecă, „era adăpostită în vechea clădire a Universității, având două săli la parter, un coridor fără soare, o masă modestă, un singur scaun și un singur funcționar - el, Bianu, după propria-i mărturisire ce mi-a făcut-o într-o zi pe când eram și eu colaboratorul lui la Biblioteca Academiei Române” (10).

Analizând acest citat, observăm nivelul sărăcăcios la care se afla biblioteca celui mai înalt for de cultură și știință din România, Academia Română. Tabloul modest al Bibliotecii Academiei dinaintea venirii lui Ioan Bianu la conducerea acesteia, pune, de fapt, în valoare nivelul înalt la care a ajuns instituția, în timp, grație reformelor făcute de Bianu.

3.2 Ioan Bianu - călătorii de studii în străinătate

Despre Ioan Bianu am aflat din textul conferinței radiofonice că avea planuri bibliologice mărețe, care depășeau ceea ce el întâlnește în țară până atunci. Pentru a-și transforma ideile în realizări avea nevoie de modele, de specializări suplimentare, iar acest lucru nu-l putea face decât în străinătate. La îndemnul lui B.P. Hasdeu s-a specializat în filologia romanică, iar pentru această specializare a început o călătorie de studii la Milano, Paris și Berlin. În aceste mari orașe europene, Bianu a fost atras mai mult de organizarea deosebită a arhivelor, bibliotecilor și muzeelor - la noi, o astfel de organizare era în stadiul de „modeste începuturi improvizate” - decât de cursurile marilor filologi. Marcat de cele văzute în țările în care s-a specializat, Ioan Bianu a revenit în țară, în 1883, și a pus în slujba reformării Bibliotecii Academiei toate cunoștințele acumulate peste hotare.

Determinarea lui Ioan Bianu, la întoarcerea din călătoria de studii, de a transforma Biblioteca Academiei Române într-un veritabil spațiu modern de cultură românească a fost întărită, după mărturia lui Ioachim Crăciun din cadrul conferinței, și de vorbele pe care i le-a adresat Ion Ghica, președintele de atunci al Academiei Române: „Vrem să te păstrăm pentru Academie”. Aceste

vorbe au avut o însemnătate atât de mare pentru Bianu, încât s-a legat definitiv de destinul celei mai mari instituții de cultură și știință din România, Academia Română.

3.3 Ioan Bianu - bibliolog, bibliograf și bibliotecar

Definit ca „reprezentant clasic al trilogiei bibliologice (11), Ioan Bianu a fost descris de Ioachim Crăciun la radio, așa încât ascultătorii să-și facă o imagine clară despre activitatea sa profesională.

Ioan Bianu bibliologul este prezentat ca promotor și susținător al cărții, ca profesor dedicat care a știut, de la catedra Facultății de Litere a Universității din București, cum să umple, timp de 30 de ani, golurile existente în istoria cărții românești; pe linia preocupărilor sale bibliologice, înscriindu-se publicațiile de texte vechi și literatura română veche.

Ca bibliograf, Bianu este prezentat ca autor al monumentalei lucrări *Bibliografia românească veche*, gândită să cuprindă toate tipăriturile românești de la 1508 la 1830, „lucrare ce poate constitui un titlu de mândrie pentru neamul nostru și o carte de temelie pentru bibliografia noastră de până acum și din timpurile viitoare” (12). La *Bibliografia românească veche*, Ioan Bianu i-a avut colaboratori pe bibliologii Dan Simionescu și Nerva Hodoș.

Despre această lucrare de referință a bibliologiei românești se știa în anul 1936 și peste hotare. Lucrarea era cunoscută la Leipzig, la Deutsche Bücherei (13), la acea vreme singura bibliotecă cu depozit legal a Germaniei. Ioachim Crăciun a povestit ascultătorilor un moment, ușor amuzant, legat de prezența sa în cadrul prestigioasei biblioteci germane, în 1936. Studiindu-i organizarea, acesta a aflat de la un bibliotecar că, în colecțiile bibliotecii Deutsche Bücherei, se găsesc și bibliografiile curente ale unor țări. Pentru a-l impresiona pe Ioachim Crăciun, bibliotecarul german a adăugat: „Avem și bibliografia curentă a țării dumneavoastră” și a scos din raft primul volum al *Bibliografiei* lui Bianu. Crăciun a confirmat valoarea deosebită a cărții dar, stânjenit de faptul că România nu avea atunci o bibliografie curentă, l-a asigurat pe colegul german că e vorba de o bibliografie veche, ce cuprinde tipărituri românești dintr-o anumită perioadă de timp.

De asemenea, conferențiarul nu a omis să menționeze între preocupările bibliografice ale lui Bianu și *Publicațiile periodice românești*, tipărite în 1913 de Al. Sadi-Ionescu și Nerva Hodoș.

Ca bibliotecar, Ioan Bianu este pus la loc de cinste datorită pregătiri științifice de specialitate și întemeierii Bibliotecii Academiei Române pe baze științifice moderne. Ioachim Crăciun menționează în conferință că, la întoarcerea din străinătate, Bianu a conceput un plan vast de organizare și funcționare a Bibliotecii Academiei. Aceasta „trebuia să devină organul central și conducător al culturii românești superioare” (14). Planul lui Bianu prevedea construirea unei noi clădiri de dimensiuni mari în care să funcționeze o bibliotecă, organizată după standarde moderne, așa cum văzuse în țările occidentale în care studiasse, Arhivele Statului și Muzeul Național.

În aceeași conferință, Ioachim Crăciun amintește și de *Legea tipografiilor* inițiată de Ioan Bianu, în 1884. Legea prevedea obligativitatea ca tipografiile să trimită Bibliotecii Academiei Române câte două exemplare din tot ce tipăresc, pentru colecționarea tuturor publicațiilor românești.

4. Concluzii

Conferința radiofonică a lui Ioachim Crăciun, dedicată lui Ioan Bianu este o sinteză a activității de cărturar a lui Ioan Bianu pe care-l descrie în cei mai elogioși termeni, în timp ce-i realizează parcursul profesional de jumătate de secol. Din textul conferinței se poate sintetiza următoarea caracterizare făcută lui Ioan Bianu: „unul dintre marii bibliologi ai țării noastre” (15), „un precursor al bibliologiei moderne”, „cel mai strălucit bibliograf de până acum (referire la prezentul difuzării conferinței, anul 1943 - n.n.) al românilor”, „cel dintâi bibliotecar în adevărata accepțiune științifică a cuvântului”, „ardeleanul cu mult simț practic de organizare” și „un promotor al studiilor despre știința bibliotecară” (16). Prin exemplul lui Ioan Bianu, Ioachim Crăciun dovedește publicului ascultător importanța condiției intelectuale, pasiunea pentru carte, forța creatoare și dorința de a lăsa ceva valabil generațiilor următoare. Conferința a reprezentat, la momentul susținerii, o premieră radiofonică, cu referire la personalitatea lui Ioan Bianu.

Conferința cu titlul *Ioan Bianu* din ciclul *Mari iubitori de cărți* nu a fost citită de autor, acesta neputându-se deplasa la București. În finalul documentului care conține textul conferinței, Ioachim Crăciun și-a exprimat rugămintea ca textul lui să fie citit de altcineva (vezi Figura 2).

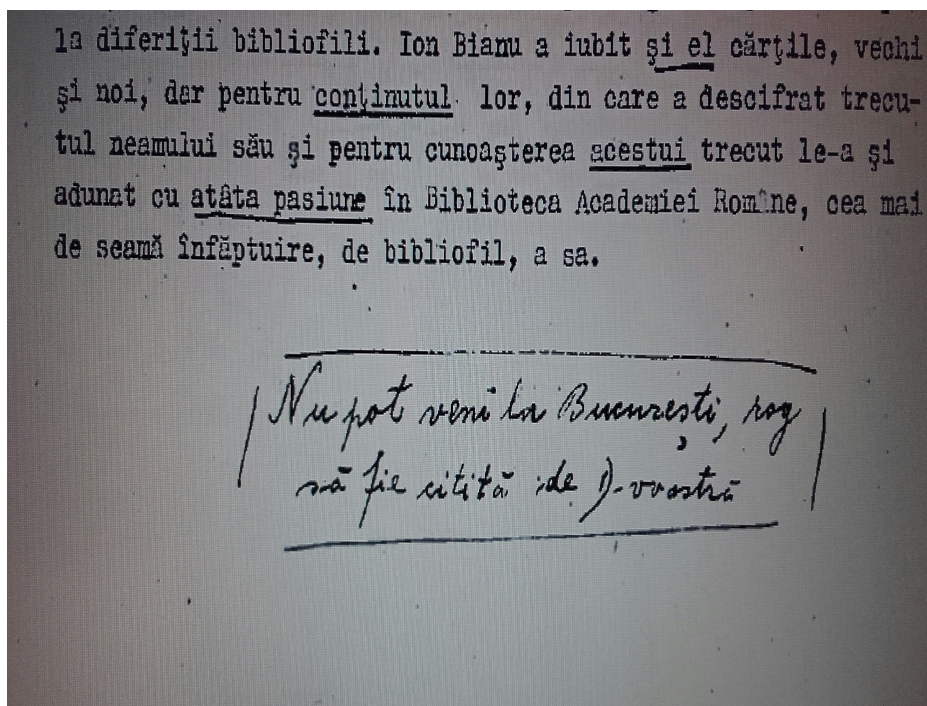

Figura 1. Conferința radiofonică *Ioan Bianu*, autor Ioachim Crăciun.
Fragment din textul ultimei pagini. (Sursa: Arhiva SRR)

Note și referințe bibliografice

- (1) Istoric, bibliolog și profesor universitar la Cluj. A trăit între anii 1898-1971.
- (2) Filolog, bibliolog și membru titular al Academiei Române din 1902. A trăit între anii 1856-1935. Este considerat creatorul școlii românești de bibliografie și biblioteconomie. A condus prima catedră de Istoria Literaturii Române de la Facultatea de Litere și Filosofie din București. În 1884 a devenit directorul Bibliotecii Academiei, instituție pe care a reformat-o și a condus-o cu devotament până la sfârșitul vieții.
- (3) Renumit bibliolog român. A trăit între anii 1873-1926. Între realizările sale profesionale se remarcă susținerea adoptării Catalogării Zecimale Universale (CZU) și redactarea, în 1908, a unui catalog sistematic al periodicelor existente în Biblioteca Academiei Române. Alexandru Sadi-Ionescu a realizat și prima traducere în limba română a tabelelor clasificării zecimale universale.
- (4) *Ioachim Crăciun*. [Online] [Accesat la 28.10.2019]. Disponibil la: http://www.uniuneascrititorilor-filialacluj.ro/detalii_membrii_1048_CRACIUN-Ioachim.html.
- (5) Lingvist, istoric, teolog, spirit poliglot (se spune că vorbea mai mult de 15 limbi străine), și revoluționar pașoptist, Timotei Cipariu (1805-1887) a fost unul dintre fondatorii Academiei Române, un pionier al ziaristicii românești în Transilvania și posesorul uneia dintre cele mai valoroase biblioteci particulare din Transilvania. Timotei Cipariu este considerat părintele filologiei românești.
- (6) Unul dintre cărturarii de seamă ai României, ieșeanul Dimitrie Sturdza-Scheianu (1839-1920) s-a remarcat ca istoric și om politic. În 1907 a fost ales membru de onoare al Academiei Române.
- (7) Nume dat diplomei de bacalaureat a lui Ioan Bianu.
- (8) Referire la August Treboniu Laurian (1810-1881) - filolog, publicist, istoric, om politic, membru fondator al Academiei Române, membru titular din 1867, unul dintre conducătorii Revoluției de la 1848 în Transilvania și primul decan al Facultății de Litere și Filosofie (1864) a Universității din București.
- (9) CRĂCIUN, Ioachim. *Ioan Bianu* din ciclul *Mari iubitori de cărți*, conferință difuzată la 15 iulie 1943 în emisiunea *Universitatea Radio*. În: *Arhiva SRR*, dosar nr. 11/1943, 8 file dactilo., fl. 1-2.

- (10) *Ibidem*, fila 2.
- (11) Referire la bibliologie, bibliografie și biblioteconomie.
- (12) CRĂCIUN, Ioachim. *Op. cit.*, fila 4.
- (13) Fondată în 1912, în prezent reprezintă Biblioteca Națională a Germaniei și poartă numele de Deutsche Bibliothek. Instituția beneficiază de trei mari sedii, la Leipzig, Berlin și Frankfurt.
- (14) CRĂCIUN, Ioachim. *Op. cit.*, fila 6.
- (15) *Ibidem*, fila 1.
- (16) *Ibidem*, fl. 3-7.